

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2020-2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tomáš Mysliveček

Mnichovská dohoda a dopady Mnichovské dohody na
Československo

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce:

PHDR. VÍT ROUČ PH.D

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2020-2023

BACHELOR THESIS

Tomáš Mysliveček

**The Munich Agreement and the effects of the Munich
Agreement on Czechoslovakia**

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Vít Rouč Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 14.4.2023

Jméno autora

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Vítu Roučovi Ph.D, za pomoc, ochotu a věcné rady a vedle mě k napsání mé bakalářské práce. k vypracování mé bakalářské práce.

Anotace

CÍLEM PRÁCE JE POPSAT MEZINÁRODNĚ-POLITICKÉ OKOLNOSTI SPOJENÉ S MNICHOVSKOU DOHODOU, REFLEKTOVAT JEJÍ DOPADY NA MEZIVÁLEČNOU POLITIKU A DALŠÍ VÝVOJ ČESKOSLOVENSKA.

Klíčová slova

Československo, dohoda, Henlein, Hitler, hranice, konference, Mnichov

Annotation

The objective of the work is to describe the international political circumstances associated with the Munich Agreement, to reflect on its impact on interwar

politics and the further development of Czechoslovakia.

Keywords

AGREEMENT, BORDER, CZECHOSLOVAKIA, HENLEIN, HITLER, CONFERENCE, MUNICH

OBSAH

ÚVOD	7
1 MEZINÁRODNĚ POLITICKÝ VÝVOJ A PŘÍČINY MNICHOVSKÉ DOHODY	9
1.1 Mobilizace v Československu	12
1.2 Mezinárodně politická situace ve 30. letech a politika appeasementu	14
1.3 Politika appeasementu ve Velké Británii ve 30. letech 20. století	17
1.4 Sudeto německá otázka v Československu.....	18
1.4.1 Karlovarské požadavky.....	19
1.4.2 Politická situace – jaro 1938.....	20
1.5 Mise lorda Runcimana	21
2 KONFERENCE V MNICOVĚ A UZAVŘENÍ DOHODY	22
2.1 Konference v Berchtesgadenu a Godesbergu	23
2.2 Konference v Mnichově a její průběh.....	24
2.3 Zhodnocení obsahu Mnichovské dohody	26
3 MNICHOVSKÁ DOHODA, JEJÍ VLIV NA MEZIVÁLEČNÉ VZTAHY	27
3.1 Ztráta pohraničního území Československa	29
4 VZTAHY MEZI ČSSR A SRN V 70. LETECH 20. STOLETÍ	32
4.1 Deklarace vzájemných vztahů mezi ČR a SRN.....	34
ZÁVĚR	37
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	38

Úvod

Tématem bakalářské práce je Mnichovská dohoda a dopady Mnichovské dohody na Československo. Téma Mnichova je stále živé a je vnímáno jako jedno z výrazných traumat československých dějin 20. století, které přineslo konec prosperující a demokratické první meziválečné republiky. Způsob provedení Mnichovské konference byl příkladem naprostého selhání demokratického světa a principů, které se staly v pozdějších dekadách synonymem vyjadřujícím naprosté pohrdání mezinárodním právem a demokratickými principy. Tento negativní nadčasový odkaz Mnichova je dalším důvodem, proč bych chtěl poukázat na okolnosti, které vedly k postupnému nátlaku na Československo a následné realizaci konference v Mnichově.

Cílem práce je popsat mezinárodně politické okolnosti spojené s Mnichovskou dohodou. Reflektovat její dopady na meziválečnou politiku a další vývoj Československa.

Práce je pouze teoreticky zaměřená a skládá se ze 4 hlavních kapitol, ve kterých bych rád přiblížil postupný vývoj československých dějin, ve kterých má Mnichovská dohoda své negativní místo.

První kapitola má název Mezinárodně politický vývoj a příčiny Mnichovské dohody. V této kapitole se budu snažit nastínit, jaký byl mezinárodně politický vývoj ve světě, ale i jaká byla politická situace v zemích, které se Mnichovské dohody přímo účastnily. Další hlavní částí v této kapitole jsou příčiny konference v Mnichově, které vedly k výše uvedenému jednání.

Druhá kapitola má název konference v Mnichově a uzavření dohody. V této kapitole se zaměřím na přesný průběh Mnichovské konference. Snažím se zde popsat, kdo byl přímým účastníkem konference, o čem konkrétně se jednalo a konkrétní průběh celé konference. Dalším bodem v této kapitole bude i jaký byl výsledek konference a co to konkrétně znamenalo pro Československo a další jeho vývoj. V části druhé kapitoly se čtenář dozví o dalších politických aktivitách států, které byly konkrétními účastníky konference.

Název třetí kapitoly je Mnichovská dohoda a její vliv na meziválečné vztahy. V této kapitole se zaměřím, jak konference ovlivnila mezinárodní vztahy do vypuknutí druhé světové války. Bude zejména přiblížena problematika uzavírání smluv, které státy uzavíraly po Mnichovské dohodě. Dále je zdůrazněno, jaký vliv měl podpis smlouvy na další vývoj druhé československé republiky.

Poslední kapitola se zabývá diplomatickými a mezinárodněpolitickými aktivitami československých představitelů s cílem dosažení zneplatnění Mnichovské dohody. Tato kapitola popisuje uvedené snahy jak v kontextu druhého československého zahraničního odboje, tak v souvislosti s poválečným vývojem.

Teoretická východiska, ze kterých čerpám v bakalářské práci jsou založena na studiu odborných zdrojů ve vztahu k tématu Mnichovská dohoda a dopady Mnichovské dohody na Československo. A to na základě odborné literatury, tematických článků a dokumentů.

Mezi česky psané klíčové zdroje patří zejména odborná práce R. Kvačka – *Československý rok 1938* a práce autorů J. Kuklíka, J. Němečka a J. Šebka – *Dlouhé stíny Mnichova: Mnichovská dohoda očima signatářů a její dopady na Československo*. Zahraniční zdroje jsou zastoupeny prací P.E. Caqueta - *Zvon zrady. Mnichovská dohoda z roku 1938 v Československu*. Obecně přehledové zdroje jsou práce Z. Veselého – *Dějiny české zahraniční politiky a Mezinárodní vztahy v zrcadle dějin*.

1 MEZINÁRODNĚ POLITICKÝ VÝVOJ A PŘÍČINY MNICHOVSKÉ DOHODY

Jednou z hlavních příčin Mnichovské dohody byla změna politické situace po roce 1935, a to rostoucí ohrožení politického systému a mezinárodních vztahů v Československu. Napomáhal tomu i vnitropolitický vývoj, protože v roce 1935 proběhly volby do Československého parlamentu, a po těchto volbách se stala nejsilnější stranou, co se týče hlasů, Sudetoněmecká strana. V jejím čele byl Konrád Henlein, který zatím nesledoval rozbití systému v republice.

V roce 1935 nebyly vztahy mezi vůdcem Třetí říše a předsedou nejsilnější strany po volbách do parlamentu idylické, ale postupem času a let se staly Sudetoněmecká strana tzv. filiálkou strany nacistického sousedního Německa a přispívala k vnitropolitické destabilizaci tehdejšího Československa.

V roce 1938 tento konflikt kulminoval a stal se první republiky osudným. Z počátku nebyla Československá republika tak extrémně ohrožená z toho důvodu, že Německo mělo jiné priority a že jedním z jeho klíčových cílů po roce 1933 se tehdy stala politika Anšlusu, což znamenalo velkoněmecké řešení, připoutání zbytkového Rakouska k německé říši.

Po anšlusu Rakouska se tím naplňovaly představy již z roku 1931 o uzavření Československa v německém prostoru. V době Mnichovské dohody si nárokovali území v tehdejší Československu nejen Německo rozšířené o Rakousko, Maďarsko, ale i Polsko. Jedinou přátelskou hranicí bylo mezi Československem a Rumunskem, které bylo východní hranicí.

Henlein vyzýval k otevřenému odporu proti československé vládě a mnoho Němců se začalo s jeho názory ztotožňovat. Od roku 1933, kdy se dostala nacistická strana k moci v Německu, bylo Československo ve vážném nebezpečí ze strany Německa. Německá expanze na území tehdejšího Československa měla více motivů, a to jak politické (revizionismus), ale také motiv ideologické nároky na bývalá území německé říše.

Expanze na východ byl motiv strategický, protože tam byl průmyslový potenciál českých zemí a jejich poloha. Tomuto se snažilo Československo zabránit budováním elitní armády, ale i budování pohraničního opevnění. Další obranou proti nacistického nebezpečí uzavíralo Československo spojenecké a obrané smlouvy.

Malá dohoda bylo uskupení mezi třemi státy, a to konkrétně mezi Československem, Rumunskem a Jugoslávií. Toto uskupení fungovalo i díky tomu, že se tyto tři státy doplňovali. Československo bylo průmyslovou zemí, a tak dodávala průmyslové výrobky, naopak ostatní státy Rumunsko a Jugoslávie dováželo do Československa zemědělské produkty. Postupem času se tato organizace (Malá dohoda) stala neakceschopnou i díky postupného nátlaku nacistického Německa a fašistické Itálie.

Mnichovskou dohodu můžeme taktéž brát jako Mnichovský diktát. Chování mocností na konferenci v Mnichově a ponechání Sudet na pospas nacistickému Německu v čele s Adolfem Hitlerem vyvolalo silnou reakci v Československu. Obyvatelé Československa byli v září 1938 připraveni postavit se zbraní v ruce německému nepříteli. Situace v roce 1938 byla nepříjemná a Edvard Beneš a další politická reprezentace v zemi stály před zoufalou pozicí, protože jakékoliv rozhodnutí bylo v této době bráno jako špatné rozhodnutí. Českoslovenští obyvatelé nabyli pocitu, že v této nelehké době zůstali sami. Mnichov byl pro ně šok, ale výsledek z Mnichova očekávali. Brali to jako vyvrcholení snahy Adolfa Hitlera o získání velké části pohraničí. Mnichovská dohoda měla i morální dopad na Československo. Čestná válka by byla pro národ a společnost lepší situací, ale výsledek by byl nesporný. Na druhou stranu sice Československo přijetím Mnichovské dohody mnoho ztratilo, ale stát se nestal bitevním polem jako ostatní státy. Oběti konfliktů obyvatel Československa byly mizivé oproti jiným státům. Svůj historický význam a vzhled si zanechala Praha i ostatní města v Československu. Města v zemi nebyla bombardována jako ostatní, například Drážďany, Londýn a Varšava.

Dopady Mnichovské dohody bylo postoupení československého pohraničí. Státům, kterým Československo odevzdalo své hranice nebylo jen Německo, ale také Polsko a Maďarsko. Republika přišla o 30% území a taktéž republika přišla o 34 % produktivního obyvatelstva. Do roku 1938 opustilo české pohraničí více než 114 500 českých obyvatel, 11 500 německých antifasistů, 7 000 Židů a dalších 1 000 osob jiných národností. Pod nadvládu Německa, Polska a Maďarska se dostalo více jak 1 000 000 osob české, slovenské a ukrajinské národnosti. Dále co Československo ztratilo tak bylo díky stěhování občanů pryč z pohraničí. Československo ztratilo ekonomický potenciál a Hitler získal pás pevností v pohraničí bez boje. Po odchodu Edvarda Beneše a dalších představitelů československého státu se snažili o to, aby byla Mnichovská dohoda brána jako neplatný dokument. Další hlavní příčinou byl anslus Rakouska, které bylo rodnou zemí Adolfa Hitlera. Událost zabránění Rakouska pod německá křídla byla zásadní roli pro jižní hranici, která nebyla zcela dobudována a byla Achillovou patou československé obrany jižních hranic. Příčiny Mnichovské dohody měly i pozitivní vliv na československé obyvatelstvo, které i v takto nepříjemné situaci jako je blížící se konflikt s německou říší, tak bylo k československé vládě solidární. Na vynikající úrovni bylo i vojsko, které bylo ochotno bránit československou zemi v případě napadení. Na obranu země bylo připraveno vynikající opevnění, které sloužilo k obraně státu, které vysoce převažovalo slavnou Maginotovu linii, která byla použita ze strany Francie v první světové válce, ale opevnění nakonec nebylo dokončeno. Československo mělo válečnou vozbu, která čítala 42 divizí oproti tomu Německo mělo stejný počet vozeb, takže při napadení by byly síly naprosto vyrovnané. I přes tento pozitivní přístup vojska tak měla německá říše obrovskou převahu v letectvu, ale jak už autor popisuje výše Československo nikdy nebylo bombardováno ze vzduchu. ¹

Nejvýraznější osobou byl v době zrady v Mnichově prezident země Edvard Beneš, který byl dlouhá léta ministrem zahraničí a skvělý diplomat. Edvard Beneš měl hlavní rozhodnutí o

¹ Beneš, Edvard. Mnichovské dny. Praha: Naše vojsko, 2003. ISBN.80-206-0673-4

tom, jestli se podřídí výsledkům z Mnichova či nikoliv. Nebylo to rozhodnutí, které by ovlivnilo pouze jeho samotného, ale jednalo se také o celý československý národ. On jako prezident Československé republiky je jednou s nejdůležitější osobou dějin Československa. Jedna část společnosti ho proklínala za postoj k Mnichovské dohodě, druhá část společnosti ho vnímala jako prezidenta obnovitele, který se velkou měrou zasloužil o znovu vzniknutí československé republiky po druhé světové válce. Více jak 2 roky od podpisu Mnichovské dohody vznikla exilová vláda, která pobývala ve Velké Británii a další 2 roky trval boj o její oficiální uznání. Tento akt vyvolalo v československé společnosti velkou prestiž pro jeho samotného.

Velká část pravicové společnosti vnímala do 30. let Edvarda Beneše jako osobu, která je národně vlašný. V období, kdy zastával funkci ministra zahraničních věcí ho československá společnost vnímala jako levicového politika. Po roce 1935 začal vystupovat jako nadstranický lídr Československa. Po roce 1945 kdy se vrátil z Velké Británie, kde byl v exilové vládě. Po návratu ho lidé považovali jako vůdčí osobnost československého odboje. Dále ho společnost vnímala jako osobnost, která dokázala politickou a diplomatickou aktivitou, kterou se zasloužil o obnovu československého státu za dobu strávenou v exilu.

1.1 MOBILIZACE V ČESKOSLOVENSKU

Rostoucí napětí druhé poloviny 30. let vyvrcholilo v roce 1938, kdy vzrůstající agresivita sousedního Německa vedla nejprve k přijetí mimořádných opatření v době od 20. května do 22. června 1938 a nakonec k vyhlášení všeobecné mobilizace, které proběhlo 23. září 1938.

Počty válečné armády po ukončení mobilizace dosáhly 1 128 000 osob, z toho 48 000 důstojníků a 9 000 rotmistrů. Armáda se následně skládala z 12 hraničních oblastí. K vedení boje mohla využít téměř 350 tanků, 5 000 dělostřeleckých hlavních a 950 bojových letounů. K 23. září 1938 bylo stavebně dokončeno a z velké části i vyzbrojeno 263 těžkých objektů a 9 632 lehkých objektů.

Pro řízení vojenských operací na strategické úrovni bylo určeno hlavní velitelství, které vzniklo současně s vyhlášením mobilizace v noci 23. září. Předstunutý sled se přemístil do Klánovic u Prahy. Večer 26. září se přesunulo do Vyškova a jednotlivé složky se rozmístily ve městě a po okolních obcích. Hlavní armádní velitel generál Ludvík Krejčí sídlil společně s operačním oddělením štábu na zámku v Račicích u Vyškova.

Rozbor 2.zpravodajského oddělení štábu hlavního velitelství ze dne 25. září byla za nejnebezpečnější považována možnost úderu ze severu přes Liberec a z horního Rakouska přes jižní Čechy. S následnou možností odříznutí jádra I.armády postupem soupeře na Pardubice a Havlíčkův Brod. Odhadovalo se, že německé velení upustilo od původní myšlenky položit hlavní důraz na postup svých vojsk z Dolního Rakouska a Horního Slezska a zaměřilo se na úder směrem do Čech. Došlo k přijetí upravené varianty 13. nástupového plánu spočívající v posílení československých vojsk v severních a jižních Čechách. Dále bylo potřeba posílení vojsk na jihozápadní Moravě původně předurčených pro obranu severní a jihovýchodní Moravy. Za současného využití záloh hlavního velitelství. Posunutí obrany na západ neznamenal, že to byl příkaz k obraně pohraničí, ale byla to reakce na předpokládané soustředění německých vojsk v Horním Rakousku, Bavorsku a Lužici.

Obranu větší části Čech zajišťovala I.armáda, která obsahovala 9 divizí 1 brigáda a hlavní velitelství měla v Kutné Hoře v čele s armádním generálem Sergejem Vojcechovským. Při současném zabezpečení celistvosti severního a jižního křídla armády byly kromě hlavního obranného postavení v pohraničí obsazena i předem připravená záchytná postavení ve vnitrozemí. Jednalo se o první ústupovou příčku probíhající po území Liberec, Mělník a pokračující obloukem na západ od Prahy a dále vedoucí po řece Vltavě na jih až k Týnu nad Vltavou.

Činnost II.armády, které obsahovalo 4 divize na severní Moravě bylo vymezeno městem Králíky na západ a Jablunkovským průsmykem na východě. Velitelem byl divizní generál Vojtěch Luža sídlící v Olomouci.

U III.armády byla pozornost velitelů věnována především přesunům možných útočných směrů.

V případě IV. armády, která obsahovala 9 divizí se západní a východní hranicí pásma. Její činnost zaujímání obranného postavení se měnily. Nejprve měla bránit Moravu od česko-moravské zemské hranice po moravsko-slovenskou zemskou hranici. Na Západě došlo k převzetí obranného úseku až k řece Vltavě na sever u Vyššího Brodu a na východě k Děvínu. V čele armádního velitelství sídlící v Brně stál armádní generál Lev Prchala. Velitelství IV. armády věnovalo hlavní pozornost organizování obrany v pásmu 3. sboru na směr Slavonice – Jihlava a koordinaci ústupu 4. sboru v jižních Čechách. Vedený útok od Znojma na Brno nebo překročení dolního toku řeky Moravy u hraničního pásma byly považovány za méně pravděpodobné.

Na severní a jižní Moravě začala po vyhlášení mobilizace výstavba 2 vnitrozemských obranných linií procházející Českomoravskou vrchovinou a východní Moravou. Řízení obranných prací na 2. vnitrozemské obranné příčce vedoucí po trase Králíky-Letohrad-Litomyšl-Žďár nad Sázavou-Želetava převzala velitelství „ČV“ a v jeho čele stál divizní generál Robert Richtermoc. Na 3. vnitrozemské obranné příčce vedoucí po trase Opava-Hranice-Holešov-Napajedla-Kúty s velitelstvím, kterému velel armádní generál Josef Bílý.

Za obranu Slovenska a Podkarpatské Rusy byla zodpovědná po vyhlášení mobilizace III. armáda, která obsahovala 7 divizí. Pásmo činnosti armády bylo od 27. září vymezeno na západě Děvínem na dolním toku řeky Moravy, odkud vedlo přes hřebeny Malých Karpat k Bílým Karpatům, kde se napojoval na zemskou hranici. Na východě se tvořila Československo-rumunská státní hranice. Velení armády převzal armádní generál Josef Votruba, který si zvolil za sídlící město Kremnicu.

V záloze hlavního velitelství se nacházela i letecká brigáda a její pluky byly vyzbrojené těžkými bombardovacími letouny. Byly připraveny provádět bombardování mobilních svazků nepřítele přibližujících se k československé státní hranici z Horního Rakouska, Saska a Lužice. Při prolomení československé obrany měla zabraňovat v postupu německých vojsk do operační hloubky. Předpokládala se úzká součinnost se skupinami bojového letectva jednotlivých armád, kde byly soustředěny lehké bombardovací letouny a část sil stíhacího letectva. Také bylo připraveno pro přijetí 2. peruti francouzského letectva. To představovalo 40 letadel, jak předpokládaly úmluvy z roku 1934.

Protivzdušnou obranu zajišťovaly teritoriální obrany proti letadlům, zahrnující veškeré útvary protiletadlového dělostřelectva, společně se zbývající částí stíhacího letectva. Tato sestava zahrnovala celkem 26 bráněných míst a většinu tvořily průmyslové závody. Hlavním bráněným místem byla Praha. Některé zbrojní závody ve Vsetíně, Považské Bystrici Uherském Brodě a v Brně, které si z vlastních zdrojů zakoupili menší množství lehkých kulometů.

1.2 Mezinárodně politická situace ve 30. letech a politika appeasementu

Od roku 1925 bylo Československo vázáno podle Locarnských dohod, kde se zavázalo řešení vzájemných sporů a vyjednávalo se prostřednictvím arbitrážních smluv.

Zásadním bodem Locarnských dohod byl bezpečnostní charakter mezinárodních záruk německých západních hranic prostřednictvím Rýnského garančního paktu. Naopak východní hranice Německa nebyly smluvně zaručeny a mohla zde být revize těchto hranic.

Hlavními spojenci byli Francie a nově také Sovětský svaz. Spojenci Československa neměli zájem na dalším krvavém konfliktu s Německem. Zásadní slabinou byla neurčitá formulace spojenecké smlouvy s Francií, která byla navržena tehdejší diplomacií Československa. Vázání pomoci Sovětského svazu na kroky Francie a nedostatečné kroky československé diplomacie, u dalších velmocí, které by zaručovaly neměnnou podobu východních hranic Německa. Německé nároky vůči Československu byly před světovou veřejností vysvětlovány jako částečná náprava Versailleského systému, který nastavil Německu příliš tvrdé podmínky po prohrané první světové válce. Také nastavil naplnění přirozeného práva na sebeurčení pro etnické Němce v Československu.

Důsledkem však bylo, že velmocí, na jejichž pomoc při obraně proti německému napadení Československa a československá vláda nejvíce spoléhaly byla domluva. Podle názorů některých historiků k Mnichovské dohodě přispěla politická a diplomatická selhání tehdejší vlády Československa.

Československá republika se v článku 86 Versailleské smlouvy zavázala přijmout v budoucnosti obranná opatření, které by vítězné mocnosti udělali k ochraně menšin na území Československa. Sovětský ministr zahraničí Maxim Maximovič Litvinov, který se v 30. letech 20. století snažil orientovat zahraniční politiku Sovětského svazu na spojenectví se západními zeměmi proti agresi nacistickému Německu. V roce 1935 vznikla smlouva mezi Francií a Sovětským svazem a Litvinov byl jejím hlavním organizátorem. Tato smlouva byla o vzájemné pomoci proti vrůstajícímu vlivu nacistického Německa. O pár dní později vznikla spojenecká smlouva mezi Československem a Sovětským svazem.

Tato smlouva by platila, pokud by do vojenského konfliktu musel vojensky zasáhnout jak Sovětský svaz, tak i Francie. Smlouva mezi Československem a Sovětským svazem byla jedinou mezinárodní smlouvou vymezující vzájemnou vojenskou pomoc při útoku Německé říše. Problematická byla i možná účinnost zásahu Rudé armády, která nemohla být přesunuta přes území Polska, se kterým byla jednání o přesunutí vojsk neúspěšná.

Pro přechod přes území Rumunska nebyla do září 1938 podepsána smlouva o výstavbu železnice pro armádní tranzit.

Sovětský ministr zahraničí Maxim Litvinov, o kterém autor práce popisoval jeho angažování se na vytvoření vojenské smlouvy mezi SSSR a Československem v roce 1937 a 1938 ne jednou prohlásil, že v případě napadení Československa i přesto, že byla uzavřena spojenecká smlouva tak, Sovětský svaz nepošle své vojsko na pomoc. Československo mělo

také i spojeneckou smlouvu s Francií, a to od roku 1924. V této smlouvě se obě země zavázali, že v případě ohrožení společných zájmů dojde ke společné shodě na opatřeních, které je měli chránit. Text, ale postrádal ustanovení o vzájemné vojenské spolupráci. Signatáři měli v tomto bodě smlouvy volnost a absolutní suverenitu v rozhodování. Tuto neurčitost vynesla československá diplomacie.

V říjnu 1925 podepsala československá diplomacie dokument Locarnských dohod. Tato dohoda určovala, že Československo a Francie si poskytnou vojenskou pomoc, pokud by se stali cílem nevyprovokované agrese, a to i za situace, že se rada společnosti národů nevyjádří jednomyslně ve věci označení agresora. V roli agresora se stalo ve 30. letech 20. století nacistické Německo. Jednomyslnost členy společnosti národů opravňovala pomáhat vojensky napadené zemi. To nastalo pouze v případě, že eventuálním francouzským postupem přes řeku Rýn budou souhlasit i ostatní signatáři Rýnského garančního paktu, kterým bylo mimo jiné i Německo. Garanční smlouva neumožňovala ochranu před agresí Německa.

Z dlouhodobější perspektivy a v kontextu dobových nálad lze chování velmocí, a to Velké Británie a Francie pochopit. Velká Británie a Francie byli zataženi do prvního světového konfliktu, a to po První světové válce na rozdíl od Československa, které bylo součástí tehdejší Rakousko-Uherské říše. Snaha britských a francouzských představitelů obou zemí zajistit pro své obyvatele mír. A ta snaha dávala podněty pro konferenci v Mnichově. Oběť Edvarda Beneše, který je pro své kroky silně kritizován tak zachránil kulturní dědictví ve městech Československa. A svými kroky zachránilo mnoho československých obyvatel před jistou smrtí. Podepsaná smlouva v Mnichově byla pro Československo brána jako Diktát z Mnichova, kterým se musela československá země smířit a vyrovnat. Mocnosti, kteří podepsali smlouvu tak viděli odlišně než obyvatelé v československé zemi. Nejednalo se přímo o výsledek jednání několika dnů, ale spíše několik let a zásadní roli hrála Velká Británie. Britské impérium bylo ve vrcholném období, ale jako mocnost pomalu ustupovala z předních míst v Evropě. Ve 30 letech 20.století se stala výhradní politikou ve Velké Británii politika appeasementu. Nejvíce se Anglie bála války, kterou už jednou prošla. Anglická politika nejevila příliš velký zájem o tom, jaká politika nebo spíše jaké politické události se dějí ve střední Evropě. Její politické zájmy byly ve střední Evropě menší než ve východostředomořském prostoru nebo v jiných státech světa. Velká Británie vedla totiž celosvětovou válku o imperiální politiku, která se nakonec i projevila k cestě podepsání dohody v Mnichově. Pro velkou Británii byla hlavní prioritou koloniální válka než události, které se udály v Československu. Velká Británie navíc neměla s Československem uzavřenou mírovou smlouvu na rozdíl od Francie a Sovětského svazu, se kterými Československo mírovou smlouvu mělo. Ministerský předseda Neville Chamberlain navíc prohlásil, že by musel mít nějaký důvod, aby vynakládal vojenský arsenál do země, o které má minimum informací.²

² KVAČEK, Robert. *Československý rok 1938*. Praha [i.e. Česká Kamenice]: Polák Jaroslav - POLART, 2011. ISBN 978-80-87286-11-1

Velká Británie se shodovala s Francií, protože obě země byly velkou měrou zapojeny do první světové války. Podpisem smlouvy měli mít pojistku v tom, že je válka zažehnána, ale opak byl pravdou. O rok později byla Francie z prvních napadených zemí ze strany Německa. Velká Británie se snažila rozšířit svá území o kolonie, které postupem času ztrácela. Francie v období 30.let ztrácela na mezinárodním poli svůj vliv a prvenství jedné z evropských mocností. Podmětů ke triumfu měl Hitler dostatek příležitostí. Ve Francii došlo ke střídání vlád dlouhodobou krizí a z nestability, a to velkou měrou ovlivnilo její mezinárodní politiku. Ke konečnému rozhodnutí podpořilo nejvíce historické aspekty obou zemí. Francie i Velká Británie měly obrovské trauma z průběhu první světové války, která byla pro Francii výrazně ztrátovější na počtu obětí než u Velké Británie. Z důvodu podpisu v Mnichově byli ministři představitelé Francie a Velké Británie přijati s úctou, protože konference v Mnichově si myslela, že válka je zažehnána. Podepsání dohody byla zničena velká část diplomacie a demokratických principů v Československu. Ozývali se i hlasy, které kritizovali podepsání smlouvy. Mezi hlavní kritiky podpisu Mnichovské dohody a politiky appeasementu byl Winston Churchill, který se v pozdějších letech stane ministerským předsedou Velké Británie. Podle něj byl podpis dohody porážkou veškeré diplomacie. Spojené státy americké se podle svých tradic rozhodla neangažovat v problémech, které probíhaly v Evropě.

Sudetská problematika se stala z Česko-německého boje a místo toho se stal boj mezinárodní. Do této problematiky mohla československá vláda zasahovat pouze z malé části. Vláda jejímž prezidentem byl už dříve zmiňovaný Edvard Beneš byla postavena před hotová rozhodnutí, která byla nucena respektovat. Někteří historikové naopak tvrdí, že přijetím dohody Beneš vyjádřil skutečné názory českého národa. Jakmile dospěl k rozhodnutí k přijetí Mnichovské dohody a předložil ho československému národu. Národ tomuto rozhodnutí vyhověl. Armáda, která sloužila v Československu tak hrdě psala na pevnosti Ani krok a tím tak vyjadřovala svou ochotu padnout než se vzdát. Veškerá vojenská zařízení bez boje předala německým úřadům a pokojně vyklidila pozice v pohraničí. Tímto Edvard Beneš ukázal, že byl srozuměný se skutečnými pocity československého národa.

Dále se snažili o to, že se platnost dokumentu řešila i na mezinárodním poli, a to se nakonec i podařilo v roce 1942. Mnichovská dohoda byla jedna z prvních, která byla jako exemplární případ a bylo to porušení mezinárodních pravidel, a i proto byla celá situace projednávána na půdě nově vzniklé organizace spojených národů. Snaha Československa byla, aby Mnichovská dohoda byla chápána i v budoucnu jako porušení mezinárodních pravidel a aby byl i příkladem pro ostatní smlouvy.

Mělo se Československo proti přijetí Mnichovské dohodě bránit? To je otázka, kterou si kladou i někteří historikové, ale i široká veřejnost. V hlavní řadě bychom měli vzít do úvahy, že Anglie a Francie by Československu nepomohli, a to i tak, že je s Československem vázala společná vojenská smlouva (pouze s Francií), ale to autor práce popisuje výše. Další stát, který profitoval z napjatých vztahů mezi Československem a Německem bylo Polsko. Díky tomu si tak mohli nárokovat na hranicích s Československem, a to konkrétně území Těšínska. Další zemí, která měla zneprátené vztahy s československým státem bylo Maďarsko. To by se v případě konfliktu připojilo jak k Německu, tak i k Polsku.

Československo mělo na mezinárodně politickém poli hlavní dva spojence, a to Velkou Británií a Francií. Edvard Beneš stál v čele státu při přijetí Mnichovské dohody a velmi ho zklamal postup velkého a hlavního spojence Francie. Tento akt zrady se konal v roce 1938. Od vidiny spojení s Francií se odvíjela vojenská pomoc. Byl to právě postoj Francie, který přiměl Edvarda Beneš ke kapitulaci a přijetí dokumentu z Mnichova. Po druhé světové válce Edvard Beneš upínal své spojení se Sovětským svazem. Toto spojení prezident Beneš chápal jako garanci bezpečnosti státu před případnou další vojenskou agresí ze strany Německa. V těchto případech, které autor práce popisuje tak selhala spojení, na které se československá diplomacie spoléhala a na kterých chtěli lídři Československa zabezpečit obranu státu. V tomto byla role Edvarda Beneše těžká. Edvard Beneš byl 17 let (do roku 1935) ministrem zahraničních věcí a výraznou osobností československé diplomacie. Ve svém hlavním spojení se upínal na Francii, která od roku 1919 byla jako jediná velmoc ochotna garantovat novou politickou strukturu evropských zemí. Dále byla ochotná nově vznikající státy podporovat. Elity těchto nově vznikajících států neměli jinou možnost než se orientovat právě na Francii, protože Německo jako poražený stát z první světové války byl stát revizionistický. Německo se snažilo tuto novou strukturu zvrátit. Tento tlak probíhal do 30. let 20. století spíše na Polsko než na Československo. Velká Británie jako další hlavní společník Československa se nejdále angažovala v této době pouze k břehům Rýna a Itálie byla od roku 1922 fašistickým státem. Pokud se jednalo o pomoc ze strany Spojených států amerických, po porážce amerického prezidenta Woodrowa Wilsona v roce 1920 se stáhly do izolace. Byl to jeden z faktorů, který mnohem více ohrožoval další vývoj v Evropě. Tento faktor oslabil celkové postavení demokratického řádu v Evropě a československý stát mohl dále fungovat právě díky demokratickým principům.

1.3 Politika appeasementu ve Velké Británii ve 30. letech 20. století.

V roce 1929 byla ve Velké Británii vytvořena druhá labouristická vláda v jejímž čele byl Ramsay MacDonald. Tato vláda byla vytvořena ve stejném roce jako největší hospodářská krize na světě, protože proběhl krach na Newyorské burze. Tato nepředpokládaná událost přinesla pro Velkou Británii spousty problémů. Velká Británie před krachem vyvážela své produkty do Spojených států amerických. Poptávka po zboží byla otřesena a velmi poklesla. Na některých trzích úplně zanikla. I díky této hospodářské krizi v roce 1931 padla MacDonalдова vláda. Vláda také padla i díky tomu, že se nedokázali shodnout na jakých položkách v rozpočtu se bude šetřit. Proti MacDonalдови stáli sami labouristé, a tak hledal jinou politickou podporu, kterou nakonec našel u konzervativců a liberálů. Během patové situace, která se utvořila se nakonec vyřešila, a i díky nové národní vládě mohli být prosazeny opatření, které dříve nebyly možné. Nový vládní kabinet obsadili hlavně konzervativci. Byla prosazena některá opatření jako snížení dávek v nezaměstnanosti a to o 10 %, dále zvýšení daňové zátěže obyvatelstva a dalším opatření bylo snížení platů ve státní správě. Dalším krokem této konzervativní vlády bylo zrušení zlatého standardu, který se udál 19. září 1931.

Od roku 1931–1940 měla národní vláda silnou podporu a určovala politický život ve Velké Británii. Jejím hlavním cílem bylo odstranit negativní důsledky hospodářské krize.

V roce 1931 se stal ministrem financí Neville Chamberlain. Jeho hlavním cílem, který se mu podařilo prosadit tak bylo uvalení 10 % cla, které nebylo pouze z dovezeného zboží z kolonií. Významným předělem v politice Velké Británie byl rok 1933, kdy se dostal k moci Adolf Hitler. Tímto předělem byly zničeny veškeré demokratické ideály. V této době se rozhodovalo, jaká bude další politika ve Velké Británii. MacDonald byl toho názoru, že by se mělo pokračovat v režimu usmiřování. S tímto postojem však nesouhlasila Laburistická strana, která ale neměla tak velký politický vliv.

1.4 Sudeto německá otázka v Československu

Byla světová hospodářská krize, která se udála v 30. letech 20. století. Tato krize zasáhla více německou ekonomiku než tu československou.

Pohraničí, kde sídlilo německé obyvatelstvo a jejich závody získávaly dodávky zboží a vyvážely své výrobky. Hospodářská situace v regionu způsobila prudký růst nezaměstnanosti. V tomto období byla nezaměstnanost okolo 30 %. Nezaměstnanost se projevila natolik, že většina sudetských Němců začínala inklinovat ke krajně nacionalistickými názory, které představoval Konrad Henlein³ a jeho Sudetendeutsche Heimatsfront. Později se tato strana přejmenovala na Sudetendeutsche Partei. Henlein vyzýval k otevřenému odporu proti československé vládě a mnoho Němců se začalo s jeho názory ztotožňovat. V obecních volbách na jaře 1938 získala sudetoněmecká strana více jak 99 % všech sudetoněmeckých hlasů. Z tohoto pohledu se stala nejsilnější stranou v Československu. Ke konci dekády situace vyvrcholila. Němci zahájili rozsáhlé protesty a odpor včetně ozbrojeného povstání, které československá armáda potlačila. Díky tomu byla činnost SDP zakázána a Henlein uprchl zpátky do Německa. Potlačení ozbrojeného povstání využilo nacistické Německo k propagaci své politiky a rozšiřování území. V této době byly Sudety připojeny k německé říši. Sudetští Němci se stali obyvateli Německa a museli nastoupit do armády. Pouze malá část se stala aktivními odpůrci nacistického režimu.

Ozbrojené povstání sudetských Němců, které probíhalo v září 1938. Od začátku září měli československé zpravodajské orgány indicie, že se chystá ozbrojené povstání v pohraničí. Plánovaná pohotovost SDP byla naplánována 7–9. září 1938 na základě informací funkcionáře z SDP, a to z Měděnce v Krušných horách. Bylo zjištěno, že 10. září měly být připraveny všechny složky strany, aby byly postupně připraveny na povstání, které bylo nakonec československou obranou potlačeno.

³ Konrad Henlein (6. května 1898–10. května 1945), československý a německý politik

1.4.1 Karlovarské požadavky

Karlovarské požadavky⁴ se uskutečnily ve dnech 23. a 24. dubna 1938 v Karlových Varech. Bylo to 8 požadavků Heinleinovi sudetoněmecké strany vůči československé vládě. Požadovali vytvoření ohraničeného německého území v Československu, jeho samosprávu a uznání německé národní skupiny v Československu za právnickou osobu a svobodu pro nacistickou propagandu. Zformulovány na sjezdu sudetoněmecké strany v Karlových Varech.

Karlovarský program SDP:

„Jako utiskovaní se budeme cítit, pokud my Němci nebudeme smět dělat to stejné jako Češi. Všechno, co je dovoleno Čechům, musí být také dovoleno nám. Chceme pouze žít jako svobodní mezi svobodnými. Pokud má v československém státě dojít ke klidnému vývoji, potom je třeba již naznačeného provést v rámci budoucího státního a právního řádu trojí revizi. Revizi historického mýtu a revizi zahraničně-politického postavení. Obnovu plné rovnoprávnosti německé národní skupiny s českým národem.“

„Uznání německé národní skupiny jako právnické osoby k ochraně tohoto rovnoprávného postavení ve státě.“

„Uznání nedotknutelnosti německého sídelního území.“

„Vybudování samosprávy v německém sídelním území ve všech oblastech veřejného života, pokud jde o zájmy a záležitosti německé národní skupiny.“

„Vytvoření zákonných ochranných opatření pro státní příslušníky, kteří žijí mimo uzavřené sídelní území svého národa.“

„Náprava veškerého bezpráví a nahrazení všech škod, které sudetským Němcům v důsledku tohoto bezpráví vznikly.“

„Uznání a provedení zásady v německém území němečtí úředníci a veřejní zaměstnanci.“

„Plná svoboda přiznání se k německému národu a německému světovému názoru.“

⁴ <https://www.moderni-dejiny.cz>

1.4.2 Politická situace – jaro 1938

Vláda Milana Hodži se dostala na jaře 1938 do nepříjemné situace. Ve snaze zabránit dalšímu poklesu vlivu na německé voliče z ní po zabrání Rakouska vystoupili němečtí agrárníci, a i němečtí sociální demokraté a tím vznikl dojem, že SDP skutečně mluví za všechny sudetské Němce. S národními požadavky také vystoupili i představitelé polské a maďarské menšiny. Hlinkova slovenská ľudová strana předložila 5. června 1938 nový návrh na autonomii Slovenska, který znamenal přetvoření Československa ve volnou federaci se silnými konfederativními prvky. Francouzská a britská vláda vyzvala 7. května 1938, aby se se sudetskými Němci dohodla. To znamenalo, aby československá vláda přijala Henleinovy karlovarské požadavky. To by však znamenalo vytvoření polosamostatné německé provincie ovládané nacisty, která by se pak kdykoliv mohla odtrhnout od Československa a připojit k Německu. Hodžova vláda nabídla všem svým národnostem vyrovnání na dalekosáhlé kulturní autonomie, ale všechny menšiny nabídku odmítly.

Ve snaze dosažení kompromisu vyšla československá vláda sudetským Němcům dalekosáhle vstříc. Po dlouhých jednání předložila 5. září 1938 návrh, který vyhovoval všem požadavkům, jak byly formulovány v karlovarském programu. Sudetoněmecké území mělo být rozděleno na několik krajů s úplnou samosprávou a nezávislostí na ústřední vládě v Praze. Sudetoněmecká strana byla návrhem zaskočena a hledala záminku, aby mohla návrhy sama odmítnout. Záminka pro odmítnutí se rychle našla. Během celého léta probíhaly v sudetoněmeckých městech demonstrace. V Ostravě došlo 7. září 1938 ke srážce demonstrantů s policií a tento incident byl prezentovaný jako „*policejní brutalita proti sudetoněmeckému obyvatelstvu*“. Vedení SDP si vzalo za záminku odmítnutí 4. plánu.

V Norimberku byl 12. září 1938 zahájen sjezd NSDAP. Hlavní projev na tomto sjezdu pronesl Adolf Hitler, který v emotivním projevu prohlásil: „*Německo samo osvobodí sudetské Němce od české tyranie*“. Projev byl signálem ke generální stávce v celé sudetské oblasti, která přerostla v ozbrojené povstání. Ozbrojené skupiny sudetských Němců zaútočily na četnické a policejní stanice, kasárny, pošty, celnice, okresní úřady a pokusili se v celé oblasti převzít moc. Hodžova vláda na stávku a následné povstání reagovala vyhlášením stanného práva. Do pohraničí bylo vysláno vojsko, které během 5 dnů povstání rozpustilo. SDP byla rozpuštěna a Henlein, na kterého byl vydán zatykač utekl do Německa. Zde byl z německých uprchlíků 17. září 1938 vytvořen sudetoněmecký dobrovolnický sbor, který pak z německého území zahájil ozbrojené útoky na československé území.

1.5 Mise lorda Runcimana

Mise britských diplomatů vedená lordem Walterem Runcimanem byla do Prahy vyslána 3. srpna 1938. V Praze měla zhodnotit situaci a zprostředkovat jednání mezi sudetoněmeckou stranou a československou vládou. Misi řídil silně proněmecky orientovaný Frank Ashton Gwatkin. Československá vláda s příjezdem mise souhlasila a 4. srpna 1938 byl Runciman přijat prezidentem Benešem.

Sudetoněmecká strana se na jednání s Runcimanem dobře připravila. Vznikly 2 centrální štáby. Jeden štáb byl politický v čele stál K. H. Frank a druhý byl společenský a v čele stál Oldřich Kýnský, který Runcimana přivítal na svém zámku v Tokáni a to 13. srpna 1938, které měly formulovat program pro britské diplomaty.

Runciman se na zámku Červený Hrádek, který patřil nacistickému důvěrníkovi Maxe Hohenloheho se 18. srpna 1938 poprvé sešel s Konradem Henleinem a Karlem Hemanem Frankem. Před zámkem se sešla organizovaná manifestace sudetských Němců, kteří zde prohlašovali: „*Wir wolen heim ins Reich!*“

Prezident Beneš ve dne 30. srpna 1938 předložil sudetoněmecké straně nový 3. plán, který Sudetoněmecká strana i Runciman odmítli. Ve dnech 1.–3. září 1938 se Runciman sešel s Benešem a přesvědčoval ho o nutnosti vypracování nového plánu, který by vycházel ze sudetoněmeckých karlovarských požadavků.

Československá vláda 5. září 1938 přijala 4. plán, který splňoval všechny požadavky SDP.

Runciman o 4 plánu napsal:

„Podle mého názoru a věřím, že i podle názoru zodpovědnějších sudetských představitelů, zahrnuje tento plán téměř všechny požadavky 8 karlovarských bodů a po menším vyjasnění a rozšíření je může zahrnovat všechny.“

Sudetoněmecká strana o jednání a uznání autonomie nestála a plán odmítla. Pro zmaření všech jednání bylo v pohraničí vyvoláno povstání. Runciman 12. září 1938 přihlížel pochodňovému průvodu Němců, kteří prohlašovali: „*Lieber Lord, mach'uns frei von der Tschechoslowakei!*“

Za konečný krach jednání ve své zprávě píše premiérovi Chamberleinovi 21. září 1938. Runciman činil jednoznačně odpovědnými Konrada Henleina a Karla Hermana Franka.

Zpráva premiérovi Chamberleinovi:

„Odpovědnost za konečné rozbití jednání musí být podle mého názoru přičtena panu Henleinovi a panu Frankovi a těm jejich stoupenců v zemi, a i v zahraničí, kteří je pobízeli k extrémním a neústavním činům.“

V dopise jako jediné řešení Česko-německého problému doporučoval odstoupení československých oblastí s německou většinou: „*Dále jsem dospěl k názoru, že ty pohraniční okresy mezi Československem a Německem kde sudetoněmecké obyvatelstvo tvoří významnou většinu, by měly okamžitě dostat právo na sebeurčení. Pokud bude nutné nějaké odstoupení území, a já myslím že bude, mělo by být provedeno okamžitě a bez zdržování.*“

2 KONFERENCE V MNICHOVĚ A UZAVŘENÍ DOHODY

V předchozí kapitole se autor práce věnoval příčinám Mnichovské dohody, v této následující kapitole autor popisuje průběh dohody, která se udála v Mnichově. Pro tehdejší Československý stát byl potupnou porážkou.

Konference se konala v německém městě Mnichov, kam se dostavily mocnosti a konala se ze dne 29. na 30. září 1938. Těmi zeměmi byly nacistické Německo, fašistická Itálie, Velká Británie a Francie, která byla od 20. let 20. století hlavním vojenským partnerem Československa. Této konferenci se účastnili za Německo její vůdce říšský kancléř Adolf Hitler. Itálii zastupoval její duce fašistický politik Benito Mussolini. Velkou Británii zastupoval tehdejší premiér Neville Chamberlain a Francii zastupoval Eduard Daladier.

Československo nebylo na tuto konferenci přizváno a muselo na výsledky konference čekat, a i proto se označuje heslem „O nás bez nás“. Na této konferenci se dohodlo, že Československo muselo do 10. října 1938 postoupit pohraniční území obývané velkou německou menšinou Německu.

Dokument známý jako Mnichovská dohoda byl podepsán v noci z 29. na 30. září 1938. Tento dokument byla i porážka Československé diplomacie, která nedokázala zareagovat na sílící vliv Německé říše. Podpisem této smlouvy Československo přišlo o velkou část pohraničí, které bylo obývané obrovskou německou menšinou, což bylo přibližně 3 milióny sudetských Němců. Mnichovskou dohodu nakonec podepsali všichni aktéři konající konference. Francie, která byla jak diplomatickým, ale i vojenským partnerem Československé republiky taktéž podepsala a tím potopila ideály československé politiky. A tak obě země zradili Československo kvůli tomu, že se obávali nastupujícího vlivu nacistického Německa a z toho, že by byli obě země vojensky napadeny což se nakonec stalo za druhé světové války, kdy Francie byla jedna z prvních napadených států v Evropě. I Velká Británie byla napadena, ale ta se na rozdíl od Francie úspěšně ubránila v bitvě o Británii, kdy čelila leteckému útočení ze strany Německa.

Rozhodovalo se o budoucnosti Československé země, ale českoslovenští zástupci na konferenci v Mnichově nesměli být ani v jedné místnosti, kde se odehrával boj o budoucím vývoji Československa. Evropští spojenci byli ve hře, která byla plná lží a přetvářek. Pod dohledem Gestapa diplomaté Vojtěch Mastný a Hubert Masařík 29. září 1938 čekali na každou dobrou zprávu z jednání, po němž byla republika odebrána značná část území. Evropa byla v těchto posledních zářijových dnech roku 1938 na pokraji nové velké války. Jednání mezi Adolfem Hitlerem a britským premiérem Nevillem Chamberlainem totiž ztroskotalo a

Československo, které i na základě nátlaku svých spojenců z Francie a Velké Británie bylo ochotno k několika ústupkům vůči Německu. Vyhrocenou situaci měl ke spokojenosti evropských mocností vyřešit italský politik Benito Mussolini. Ten přišel s návrhem uspořádat mezinárodní konferenci poté, co jej k roli Vyhrocenou situaci měl ku spokojenosti evropských mocností „vyřešit“. Dále přišel s návrhem uspořádat mezinárodní konferenci poté, co jej k roli „prostředníka“ mezi západními mocnostmi s Německem vyzval Neville Chamberlain. Bylo to mimo jiné poté, co britský premiér v dopise ujistil Hitlera, že „*vše podstatné může dostat bez války a bez odkladu*“.

Mussoliniho role „prostředníka“ ovšem byla ve skutečnosti formální. Ve své nadutosti si možná duce namlouval, že tím roste mezinárodní důležitost Itálie i jeho osoby, ovšem ve skutečnosti se mnichovská konference odehrávala čistě podle německých not.

„Ostatně Mussolini text uvažované dohody s Hitlerem předem konzultoval čili o italský návrh šlo jen ryze formálně. Italové totiž sepsali dohodu přesně podle německých instrukcí,“ vysvětluje spisovatel literatury faktu František Emmert.

„Skutečnými autory formální podoby návrhu byl říšský maršál Hermann Göring, státní sekretář Ernst von Weizsäcker a Konstantin von Neurath, bývalý říšský ministr zahraničí,“ uvádí v knize Mobilisace 1938 spisovatel a badatel Martin Nekola. Göring se dokonce později chlubil, že samotná myšlenka na uspořádání konference byla z jeho hlavy.

2.1 Konference v Berchtesgadenu a Godesbergu

Na těchto obou konferencích se hlavními účastníky staly říšský kancléř Adolf Hitler a britský ministerský předseda Neville Chamberlain. Konference se konala 15. září 1938. Požadavky, které vznesl zmiňovaný Adolf Hitler vůči Československu při jednání s britským premiérem. Hitler na této konferenci požadoval, aby Československo odevzdalo Německu okresy s více než 50 % německého obyvatelstva a zrušilo svoji spojeneckou smlouvu se Sovětským svazem. Za berchtesgadenské podmínky se postavila nota britské a francouzské vlády. Tyto noty byly zaslány Československé vládě a to 19. září 1938. Československá vláda 20. září 1938 podmínky z této konference odmítla. Pod velkým nátlakem ze strany Velké Británie a Francie dostala československá vláda ultimátum od britského a francouzského vyslance, kteří byli povoláni k prezidentu Benešovi.

V noci na 21. září 1938 změnila československá vláda svá rozhodnutí a podmínky přijala. Přijetí podmínek vyvolalo v Československu odpor široké veřejnosti a vedlo to k demisi vlády dne 22. září 1938.

Berchtesgadenské podmínky byly mezi tím překonány novými Hitlerovými nároky. Nové Hitlerovy nároky byly formulovány v Godesberských jednáních.

Godesberské jednání se konalo mezi stejnými účastníky jako při projednávání berchtesgadenských podmínek. Godesberské jednání se konalo od 22. do 24. září 1938.

Jednání navazovala na Berchtesgadenskou schůzku. Měla původně rozhodnout o připojení českých pohraničních území. Na této konferenci v Godesbergu Hitler vystoupil s dalšími územními požadavky vůči Československu. Splnění jeho požadavků by z Československa udělalo zcela bezbranný a hospodářsky neživotní státní útvar. Dále na těchto jednání v Godesbergu žádal, aby Československo vyhovělo i dalším územním nárokům beckovského Polska a horthyovského Maďarska. Dalším požadavkem Adolfa Hitlera bylo, aby československé pohraničí nejpozději do 1. října 1938 byly staženy československé vojenské jednotky a nahrazeny německým vojskem. Nároky ze strany nacistického Německa vůči Československu byly shrnuty do godesbegrského memoranda předložený Chamberlainovým prostřednictvím československé vládě. Ultimativní postoj ze strany Adolfa Hitlera vedly Chamberlaina k přerušení jednání. Vyvolali odpor také britských a francouzských opozičních politických kruhů i celé demokratické společnosti. Způsobily dočasnou změnu v dosavadních postojích britské a francouzské vlády. Československá vláda memorandum odmítla. Britský ministerský předseda a další britští a francouzští spojenci pokračovali dále s Adolfem Hitlerem vyvrcholením o pár dní později, a to mnichovský diktát.

2.2 Konference v Mnichově a její průběh

Ve čtvrtek 29. září 1938 se delegace Británie, Francie a Itálie sešly s Hitlerem a jeho spolupracovníky v mnichovském Führerbau – Vůdcově domě na Arcisstrasse 12 v centru města. Od vchodu na ulici byly položeny červené koberce, objekt hlídaly zesílené stráže SS a celý okolní prostor byl pro běžné obyvatele Mnichova uzavřen. V předsálí byl přítomen také maďarský ministr zahraničí István Csáky, který tlumočil územní požadavky Budapešti. Pozváni nebyli Sověti a ani Čechoslováci.

Mnichov, jak probíhala konference minuta po minutě.

Ve čtvrtek 29. září 1938 ve 12:30 byla oficiálně zahájena konference.

15:00 – 16:30 byla přestávka na oběd.

Ve 22:00 bylo oficiálně dohodnuto kompletní znění dokumentu.

23:00 proběhlo vyhotovení překladů.

Pátek 30. září 1938 0:00 – 1:00 všechny strany, které se účastnili jednání tak podepsali dohodu.

V 1:00 byla ukončena jednání a proběhlo společné fotografování.

V 1:30 byli o výsledcích jednání informováni českoslovenští diplomaté. Českoslovenští diplomaté – vyslanec v Berlíně Vojtěch Mastný a referent ministerstva zahraničí Hubert Masařík – byli gestapem odvezeni a hlídáni v hotelu Regina, kde ani neměli telefonické spojení s Prahou a o vývoji jednání měli jen sporadické informace.

Chamberlain na začátku konference údajně nesměle naznačil, jestli by nějaký československý zástupce neměl být alespoň ve vedlejší místnosti, ovšem žádné konkrétní reakce se nedočkal.

Jednání zahájil nacistický vůdce vyličením „českého problému“. Také Mussolini zdůrazňoval, že Československo ohrožuje mír v Evropě a vlastně od svého založení je „umělým útvarem“. Už dříve italský duce nazýval ČSR posměšně jako „Česko-Německo-Polsko-Maďarsko-Rumunsko-Slovensko“.

A českoslovenští „spojenci“? Ti jednání, které se zpočátku odehrávalo poměrně chaoticky bez pevně daného programu, více méně „odkývali“. Jestli aspoň někdo akcentoval zájmy Československa, byl to francouzský premiér Édouard Daladier. Navrhoval například, aby ČSR zůstala oblast na slezské hranici, kudy vedla linie těžkého opevnění, s čímž ovšem Hitler nesouhlasil, stejně jako s návrhem výměny za stejně rozsáhlé území na Šumavě. Celkově vzato se ovšem o žádném kompromisu nejednalo, Hitlerovi se především přikyvovalo.

Mastný s Masaříkem byli přizváni do vedlejšího salonku až v průběhu odpoledne. Možnost prezentovat československé stanovisko k celé záležitosti bylo striktně odmítnuto. „Patrně si neuvědomujete těžkou situaci, ve které se naši vyjednaváci nacházejí. Nemůžete pochopit, jak je obtížné jednání s Hitlerem,“ odbyl je Ashton-Gwatkin, jeden z členů britské delegace.⁵

Až ve večerních hodinách se detailně řešily jednotlivé body návrhu dohody. *Na stole se povalovaly mapy Československa počmárané podle toho, jak kdo znázorňoval, která území musí republika odstoupit Německu.* Finální znění dokumentu bylo poté přeloženo do jazyka všech účastníků konference a před jednou hodinou ranní 30. září 1938 podepsáno.

Hitler na závěr poděkoval „jménem celého německého národa“ za dosažení „šťastného výsledku“. Daladier – na rozdíl od Chamberlaina – prý na svůj podpis pod mnichovskou dohodou nebyl vůbec hrdý. Když přiletěl z Mnichova, tak ho na letišti vítala spousta lidí. Daladier se zeptal: „Kdo jsou ti lidé?“ Odpověděli mu: „Přišli vám zatleskat.“ A Daladier řekl: „Jsou to blbci.“; vzpomínal režisér Marcel Ophuls, který s někdejšími francouzským premiérem natáčel dokument.⁶

⁵ Beneš, Edvard. Mnichovské dny. Praha: Naše vojsko, 2003. ISBN 80-206-0673-4

⁶ Filípek, Jan Mnichov 1938 -hra o Československo Praha: E. Gregr, 2001. ISBN 80-902023-9-X

2.3 Zhodnocení obsahu Mnichovské dohody

V době, kdy v Mnichově začínala hlavní fáze konference, zajistilo pražské policejní ředitelství burcující leták. Mimo jiné v něm stálo: *„Také pro nás platí: O hranicích se nediskutuje, o hranice se bojuje! Nenajde se vláda, nenajde se parlament, který by mohl kapitulaci splnit. Kdyby bylo třeba, promluvil by lid, jako promluvil 22. září.*⁷

Jak se o pár hodin později ukázalo, šlo o marné doufání. Československo výsledek mnichovské konference akceptovalo a tím se tak dovršila porážka Československa a jeho diplomacie.

⁷ Beneš, Edvard. Mnichovské dny. Praha: Naše vojsko, 2003. ISBN.80-206-0673-4

3 MNICHOVSKÁ DOHODA A JEJÍ VLIV NA MEZIVÁLEČNÉ VZTAHY

Předchozích kapitolách se autor práce zabýval jak příčinami, ale také i průběhem konference v Mnichově. V této kapitole se zabýval, jak porážka pro Československou diplomacii ovlivnila meziválečné vztahy.

Po konferenci muselo Československo respektovat výsledky z Mnichova, tím přišlo o velké území. Jednalo se hlavně o velkou část pohraničí, které bylo obývané pohraničními Němci, kteří se odstěhovali do Německa a tím Československo přišlo o produktivní část obyvatelstva. Po Mnichově, což znamená od října 1938 do 14. března 1939 nazýváme obdobím tzv. Druhé republiky.

Během tohoto období se Československo postupně z části rozpadalo. Od 15. března 1939 totiž mluvíme o Protektorátu Čechy a Morava, a to díky tomu, že proběhla nacistická okupace Československa, která Německa. Na Slovensku se vytvořila skupina okolo Josefa Tisa, která inklinovala k nacismu.

Meziválečné vztahy po Mnichově byly rozvráceny nejen mezi Československem a Německem, ale také mezi Německem a Polskem. A i Polsko byla první země, která byla napadena při vznikajícím konfliktu mezi právě zmiňovaným Polskem a Německem. Díky tomuto konfliktu byly meziválečné vztahy po Mnichově ve vydatném rozpadu, a i díky tomu začala i Druhá světová válka, která narušila všechny meziválečné vztahy. Nakonec po Mnichově nebyla poražena nejen československá diplomacie, ale i ta francouzská, a nakonec i ta britská.

V předchozích kapitolách autor práce popisoval jak Francie a Velká Británie podepsala smlouvu v Mnichově, ale nakonec se to obrátilo i proti nim, a to právě v těch meziválečných vztazích v průběhu druhé světové války.

Francie a její meziválečné vztahy byly narušeny v tu dobu, když německá říše napadla Francii ve své bleskové válce a Francie byla první z mocností, která byla napadena a i země, která podepsala smlouvu. V této době byla Francie rozdělena na dvě části na severní, která spolupracovala s nacistickým Německem, a na druhé straně byl jih Francie, který byl v odboji proti nacismu a tento odboj byl nakonec úspěšný, ale až na konci války.

Velká Británie zradila Československo a také byla napadena Německem, ale tentokrát byla napadena ze vzduchu, a proto mluvíme i o Bitvě o Británii. V této bitvě se zachránil před invazí britský premiér Winston Churchill, který nastoupil do ministerského křesla po Chamberlainovi. Velká Británie se nakonec ubránila a byla tak jediná země v té době, která se ubránila teroru ze strany Německa.⁸

⁸ KLÁPŠTĚ, Jan a Ivan ŠEDIVÝ, ed. *Dějiny Česka. Praha: NLN, 2019. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-338-9*

Další země, která v době nacistického válčení neměla dobré meziválečné vztahy, byl Sovětský svaz, jejichž diplomaté nebyli přizváni přímo k jednání o Mnichově jako ti českoslovenští, ale to autor práce popisuje v předchozí kapitole. Někteří historikové by mohli oponovat, že meziválečné vztahy mezi Sovětským svazem a Německem byly od začátku napjaté, ale od začátku tomu tak nebylo.

V roce 1939 vznikl totiž pakt mezi ministry zahraničí. Pakt byl podepsán v Moskvě 23. srpna 1939 a Sovětský svaz zde zastupoval Vjačeslav Molotov a Německo zastupoval Joachim von Ribbentrop. Byl to dokument, který zaručoval, že se obě země během války nenapadnou, takže to byl pakt o neútočení.

Oba ministři zahraničí se na tomto závazku dohodli. Pro Adolfa Hitlera to byla pouze záminka, aby posléze napadl Sovětský svaz a tímto byly meziválečné vztahy mezi těmito zeměmi rozvráceny. Definitivně vztahy mezi Sovětským svazem, jejímž vůdcem byl od roku 1924 Josip Visarinič Stalin byl Německem napadnut což byl záměr Adolfa Hitlera. Tento plán se ale německému vůdci nepodařil uskutečnit až do konce.⁹

Nacistické Německo napadlo Sovětský svaz v červnu 1941 a nejprve to vypadalo na to, že by to mohla být rychlá bitva jako u ostatních států. Bylo to právě naopak. Tento konflikt trval 2 roky, a nakonec to dopadlo tak, že Německo bylo poraženo, a tím se obrátila situace v celé válce. Nejen s Německem neměl Sovětský svaz dobré meziválečné vztahy, ale už právě dříve zmiňovaným Polskem.

Polsko si totiž na začátku druhé světové války rozdělilo Sovětský svaz a Německo a tím Polsko na dlouhá léta zmizelo z mapy. Polsko mělo špatné i meziválečné vztahy s Československem, které bylo hlavním poraženým v Mnichově. Jednalo se o pohraničí s Polskem a o území Těšínska, které bylo pod vlivem Československa a z části i Polska. Československo i po Mnichovu, a hlavně po druhé světové válce ztratilo část svého území. Podkarpatskou Rus, která se stala územím pod vlivem Sovětského svazu, a to od roku 1945. V dnešní době jsou vztahy mezi Českou republikou a Polskem právě ohledně území Těšínska v klidovém režimu, protože část území patří České republice a část Polsku.

⁹ LUKEŠ, Igor. *Československo mezi Stalinem a Hitlerem: Benešova cesta k Mnichovu*. V českém jazyce vydání druhé. Přeložil Petra KŮSOVÁ. Praha: Prostor, 2018. Obzor (Prostor). ISBN 978-80-7260-398-5

3.1 Ztráta pohraničního území Československa

Výsledkem podepsání dokumentů v Mnichově byla i ztráta pohraničního území Československa. Na území Československa se vytvořily 4 pásma, která byla ve dnech od 1–7. října 1938 obsazena německými vojsky. Jednalo se o oblast Šumavy, šluknovského, frýdlantského výběžku a oblast v západních Čechách zejména v okolí Chebska a Tachovska.

Čtvrté pásmo bylo vyměřeno bělovodského a osoblažského výběžku.

Poslední páté pásmo mělo být určeno mezinárodní komisí tvořenou zástupci Německa, Itálie, Francie, Velké Británie a Československa. Tyto oblasti měly být obsazeny německými vojsky do 10. října 1938. Jednalo se hlavně o oblasti obývané německou menšinou.

Do 3 měsíců od podpisu konference v Mnichově muselo Československo postoupit další svá území v pohraničí obývané polskou a maďarskou menšinou. Po zabrání hranic německými vojsky v říjnu 1938 se začalo pracovat na nové okleštěné hranici mezi Československem a Německem. Taková to událost byla pro Československo potupou.

Během prací si Německo klade další nové podmínky. Adolf Hitler zrušil mezinárodní komisi, která měla posuzovat Československo-německé otázky v řešení problematik s územím okolo hranic. Zahájení rozhraničeních prací byla naplánovaná na prosinec 1938.

Provizorní hraniční čára se označovala dřevěnými kolíky, a proto se ji také říkalo dřevěná. Hraniční práce byly velmi náročné, byly obsazovány obce, které podle stanovené hranice neměly být vůbec do záboru zahrnuté. Narušování prací v terénu bylo hlavní činností ordnerů, kteří obsazovali české vesnice. V průběhu prací vytrhávali dřevěné kolíky a posunovali je blíže do vnitrozemí. Další harmonogram prací také narušovaly nové podmínky ze strany Německa. Československo muselo Německu ustoupit území o rozloze 28 680 km² s 3 576 719 obyvatel. Z toho bylo 738 502 obyvatel československé národnosti. Druhá fáze rozhraničeních prací měla spočívat ve vyznačení hranice hraničními znaky. Práce na těchto hraničních pracích byly naplánovány na jarní měsíce roku 1939. Ale nedošlo k nim z důvodu okupace zbylého území Čech, Moravy a Slezska. Jinak Německo nahlíželo k rozhraničí otázce po 15. březnu 1939, kdy se ze státních hranic mezi Československem a Německem staly hranice vnitrostátní.

Protektorátní okupované československé území Německo anektovalo a zřídilo autonomní protektorát Čechy a Morava. V důsledku toho nebylo pro Německo agenda rozhraničeních prací natolik důležitá. Hranice již neměly plnit standartní úkol, ale úlohy vnitrostátních hranic.

Na podzim 1939 se udála 2. světová válka a Německo tak soustředilo síly a prostředky jinam než do vytyčování vnitrostátní hranic. Úřad říšského protektora vydal 26. srpna výnos, kterým bylo ministerstvo vnitra vyzváno, aby provedlo revizi a řádné vytyčení protektorátních hranic vlastními silami a prostředky. Zahájení prací bylo stanoveno na září roku 1940. Celkově se nově vytyčené hranice ustálily na délce 2 541 km².

Na Slovensku se vytvořil Slovenský stát. V důsledku toho vznikla státní hranice mezi protektorátem Čechy, Morava a Slovenským státem, která byla taktéž potřeba vymezit. K rozhraničovacím pracím došlo v letech 1941–1944. K realizaci projektu byli opět pověřeni pracovníci hraničního referátu protektorátního ministerstva vnitra. V celém průběhu hranic bylo osazeno 3 340 hraničních mezníků a 201 dubových sloupů. Diskontinuita státních hranic s Rakouskem fakticky neexistovala. Na jaře 1938 bylo území dosavadního Rakouska připojeno k Německu. Připojení Rakouska k německé říši se projevil do průběhu hranic československo-německých.

Diskontinuita státních hranic s Polskem, Maďarskem a Rumunskem. Podpisu mnichovské konference využilo Polsko a Maďarsko. Vycházeli z dodatku Mnichovské dohody, kdy Německo a Itálie odmítly garantovat nové hranice okleštěného Československa, do té doby, než bude vyřešena otázka polské a maďarské menšiny. Už 1. října 1938 Polsko předneslo své územní požadavky a Československo bylo nuceno o nich s Polskem jednat. Výsledkem byla dohoda na základě, nichž muselo Československo postoupit Polsku některá svá území. Jednalo se zejména o Těšínsko, Oravu a Spiš. Dohodu naplnila v terénu Československo-polská rozhraničovací komise, která ještě provedla další změny v neprospěch okleštěné republiky. Práce komise skončila do konce listopadu 1938 podpisem protokolů o delimitaci. Celkem muselo Československo ustoupit území o rozloze 1 086 km² s 230 282 obyvateli z toho bylo 134 311 Čechů a Slováků.

O maďarských požadavcích se jednalo v říjnových dnech roku 1938. Celá věc byla postoupena k arbitrážnímu řízení, které se konalo 2. listopadu 1938. Na základě arbitrážního výroku odstoupilo Československo Maďarsku rozsáhlá jižní území Slovenska a Podkarpatské Rusy. Ztráty vůdčí Maďarsku činily 11 380 km² území s 992 496 obyvateli a z toho byli 288 803 Čechů a Slováků. Další vývoj na hranicích s Maďarskem pak souvisel s koncem 2. republiky.

Dne 13. března 1939 odjel na pozvání Adolfa Hitlera do Berlína slovenský premiér slovenské vlády Jozef Tiso, kde dostal ultimátum. Pokud neprodleně nevyhlásí samostatnost Slovenska nebo bude dána volná ruka Maďarsku. Příští den slovenský sněm odhlasoval odtržení Slovenska od zbytku republiky a jeho samostatnost. Ve dne 14. března začala Maďaři vojensky obsazovat Podkarpatskou Rus. Podkarpatsští Rusíni se přesile bránili, avšak do týdne postupující maďarská armáda zbytek podkarpatské Rusy obsadila. Území Podkarpatské Rusy bylo připojeno k Maďarsku. Nově k němu byla připojena i část severovýchodního Slovenska. Od 14. března 1939 měl pak slovenský stát hranici s Maďarskem, vzniklou tzv. 1. vídeňskou arbitráží.

Rumunsko bylo spojeneckým partnerem Československa v rámci Malé dohody. V důsledku toho nevzneslo vůči československému státu žádné územní požadavky. Československo-rumunská hranice byla dotčena až vpádem Maďarů na Podkarpatskou Rus v noci ze 14. na 15. března 1939.¹⁰

Okleštění hranic byl velkým problémem pro celou československou společnost. Nebyl to problém nejen pro obyčejné obyvatelstvo, ale i pro politickou strukturu a kulturu v zemi, protože to bylo omezení pohybu obyvatelstva.¹¹

¹⁰ V roce 1944 byla Podkarpatská Rus osvobozena od maďarské okupace sovětskými vojsky. Na základě místních a politických událostí byla československá územní suverenita k Podkarpatské Rusy předána Sovětskému svazu. Uskutečnilo se to na základě smlouvy mezi Československem a Sovětským svazem o Zakarpatské Ukrajině ze dne 29. června 1945.

¹¹ <https://www.zdeneksmida.cz>

4 VZTAHY MEZI ČSSR A SRN V 70. LETECH 20.STOLETÍ

V poslední kapitole se autor práce zabýval, jaké byly vztahy mezi Československou socialistickou republikou a Spolkovou republikou Německo po 2.světové válce. A i proto byla v roce 1973 podepsána mezi těmito státy smlouva, která měla narušené vztahy napravit. Ve dne 11.prosince 1973 v Praze byla podepsána smlouva o vzájemných vztazích mezi Československo socialistickou republikou a Spolkovou republikou Německa. Federální shromáždění vyslovilo souhlas se smlouvou a prezident ji následně ratifikoval. Ratifikační listiny byly vyměněny v Bonnu, a to ve dne 19.července 1974. Ve stejném datu tato smlouva vstoupila v platnost.

Československá socialistická republika a Spolková republika Německa byly poučeny svojí historií, že mír vyžaduje harmonické soužití národů Evropy v pevné vůli. A jednou provždy skoncovat s neblahou minulostí ve svých vztazích, především v souvislosti s druhou světovou válkou, která přinesla útrapy evropským národům. Uznávajíce, že Mnichovská dohoda byla československé republice vnucena nacistickým režimem pod hrozbou síly. Uvědomující si, že v obou zemích vyrostla nová generace, která má právo na zajištěnou mírovou budoucnost, vedeny s úmyslem vytvořit trvalé základy pro rozvoj sousedských vztahů. Ve snaze upevnit mír a bezpečnost v Evropě. Přesvědčeny, že mírová spolupráce na základě cílů a zásad charty OSN odpovídá tužbám národů zájmu míru ve světě se dohodly takto:

Článek 1.

„Československá socialistická republika a Spolková republika Německa považují Mnichovskou dohodu z 29.září 1938 vzhledem ke svým vzájemným vztahům podle této smlouvy za nulitní.“

Článek 2.

„Tato smlouva se nedotýká právních účinků, které vyplývají vůči fyzickým nebo právnickým osobám z práva použitého v době od 30.září 1938 do 9.května 1945. Vyňaty z toho jsou účinky opatření, které obě smluvní strany považují pro jejich neshůitelnost se základními zásadami spravedlnosti za nulitní.“ „Dále v tomto článku bylo zakotveno, že se ponechává nedotčenou státní příslušnost žijících a zemřelých osob, která vyplývá z právního řádu každé z obou smluvních stran. V článku 2 se taktéž psal o tom, že netvoří svými prohlášeními o Mnichovské dohodě právní základnu pro materiální nároky československé socialistické republiky a jejich fyzických a právnických osob. „

Článek 3.

„Československá socialistická republika a Spolková republika Německa se řídí ve svých vzájemných vztazích i v otázkách zajištění bezpečnosti v Evropě a ve světě cíli a zásadami zakotvenými v chartě organizace spojených národů. V souladu s tím budou podle článku 1 2 charty organizace spojených národů řešit své spory pouze mírovými prostředky a nebudou se používat prostředky hrozby a použití síly. V otázkách, které se týkají evropské a světové bezpečnosti i ve svých vzájemných vztazích.“

Článek 4.

„Československá socialistická republika a Spolková republika Německa v souladu s výše uvedenými cíli a zásadami potvrzují neporušitelnost svých společných hranic. Nadále i v budoucnu a vzájemně se zavazují neomezeně respektovat svou územní celistvost.“ Další část v tomto článku je: „Obě země prohlašují, že nemají vůči sobě žádné územní nároky a nebudou takové nároky vznášet ani v budoucnu.“

Článek 5.

„Československá socialistická republika a Spolková republika Německa podniknou další kroky k širokému rozvoji svých vzájemných vztahů. Dále jsou ve vzájemné shodě v dalších oblastech v rozvoji svých vztahů. Jedná se o spolupráci v oblastech kulturní, hospodářství, sportu.“

Článek 6.

„Smlouva podléhá ratifikaci a vstoupí v platnost dnem výměny ratifikačních listin, která se má uskutečnit v Bonnu. Na důkaz toho zmocněnci smluvních stran tuto smlouvu podepsali.“

Podpisu této smlouvy se účastnili za československou socialistickou republiku Ladislav Štrougal a Bohumil Chňoupek a za stranu Spolkové republiky Německa se toho účastnili Willy Brand Walter Scheel.

4.1 Deklarace vzájemných vztahů mezi ČR a SRN

Deklaraci o dobrých vzájemných vztazích mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německa podepsali tehdejší premiér Václav Klaus s německým kancléřem Helmut Kohl. Podepsání deklarace se taktéž účastnili i ministři zahraničí, a to za Českou republiku Josef Zieleniec a německou stranu zastupoval ministr zahraničních věcí Klaus Kinkel. Tato deklarace se uskutečnila 21. ledna 1997.

Vlády České republiky a SRN mají na paměti smlouvu mezi Českou a Slovenskou federativní republikou a SRN o dobrém sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992, kterou si Češi a Němci podali ruku a ocenili dlouhé dějiny plodného a pokojného soužití Čechů a Němců během kterého bylo vytvořeno bohaté kulturní dědictví působící až dodnes. Obě země jsou přesvědčeny, že spáchané křivdy nelze odčinit, ale nanejvýš zmírnit, a že při tom nesmí docházet k novým křivdám. Vědomi si, že spolková republika Německo plně podporuje přijetí České republiky do Evropské unie a Severoatlantické aliance. V přesvědčení, že to je ve společném zájmu přihlásit se k důvěře a otevřenosti ve vzájemných vztazích jako předpokladu pro trvalé a do budoucna zaměřené usmíření.

Společně prohlašují: *„Obě strany jsou si vědomi svého závazku a odpovědnosti dále rozvíjet Česko-německé vztahy v duchu dobrého sousedství a partnerství a přispívat k utváření sjednocující se Evropy. Česká republika a Spolková republika Německa dnes sdílejí společné demokratické hodnoty. Respektují lidská práva, základní lidské svobody a normy mezinárodního práva a jsou oddány zásadám právního státu a politice míru.“* Na tomto základě jsou odhodlány přátelsky a úzce spolupracovat ve všech důležitých oblastech, které vytvářejí nadstandartní vzájemné vztahy. Obě strany jsou si zároveň vědomi, že společná cesta do budoucna vyžaduje určité slovo o minulosti, přičemž příčina a následek ve sledu událostí nesmějí být opomíjeny.

V druhé části deklarace německá strana přiznává odpovědnost Německa za jeho roli v historickém vývoji, který vedl k Mnichovské dohodě. Dále Německá strana brala odpovědnost za útěk a vyhánění lidí z československého pohraničí. V této části deklarace brala za svoji odpovědnost i rozbití a obsazení československé republiky. Dále také lituje utrpení a křivd, které Němci způsobili českému obyvatelstvu nacionálněsocialistickými zločiny. *„Německá strana vzdává čest obětem nacionalistickosocialistické vlády násilí a těm, kteří této vládě násilí kladli odpor.“*

Německá strana si je také vědoma, že nacionálněsocialistická politika násilí vůči českému lidu přispěla k vytvoření půdy pro poválečný útěk, vyhánění a nucené vysídlení.

V třetí části deklarace naopak česká strana lituje, že poválečný vyhánění sudetských Němců z tehdejšího Československa, vyvlastňováním a odnímáním občanství bylo způsobeno mnoho utrpení a křivd nevinným lidem. Česká strana nejvíce lituje svých chyb, které byly v rozporu ze základními humanitárními zásadami i s tehdy platnými právními normami. Dále lituje, že bylo na základě zákona umožněno nepohlížet na tyto chyby jako na bezprávné, a že následkem toho nebyly tyto činy potrestány.

Ve čtvrté části deklarace se obě strany shodují na tom, že spáchané křivdy náležejí minulosti. Zaměří své vztahy do budoucnosti. Obě strany jsou si vědomi tragických událostí svých dějin a jsou rozhodnuty nadále dávat při utváření svých vzájemných vztahů přednost dorozumění a vzájemné shodě. Každá strana zůstává vázáná svým právním řádem a respektuje, že druhá strana má jiný právní názor. Obě země tak prohlašují, že nebudou zatěžovat své vztahy politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti.

V další části deklarace o vzájemných vztazích bylo napsáno, že obě strany potvrzují své závazky z článků 20 a 21 smlouvy o sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992. Zde byla zakotvena práva příslušníků německé menšiny v České republice a osob českého původu v Spolkové republice Německo. *„Jsou si vědomi, že tato menšina a tyto osoby hrají důležitou roli ve vzájemných vztazích a konstatují, že jejich podpora je i nadále v oboustranném zájmu.“*

Šestá část deklarace se zmiňuje: *„Obě strany jsou přesvědčeny, že vstup České republiky do Evropské unie a volný pohyb v tomto prostoru dále usnadní soužití Čechů a Němců. V této souvislosti vyjadřují zadosťučinění, že na základě evropské dohody o přidružení mezi Českou republikou a evropskými společenstvími a jejich členskými státy bylo dosaženého pokroku. Pokrok nastal v oblasti hospodářské spolupráce včetně možností samostatně výdělečné a podnikatelské činnosti. Podle článku 45 této dohody jsou obě země připraveny v rámci svých platných právních předpisů brát při posuzování žádostí o pobyt a přístup na trh práce zvláštní zřetel na humanitární důvody zejména na příbuzenské vztahy a další rodinné vazby.“*

Sedmá část deklarace: *„Obě strany zřídí česko-německý fond budoucnosti. Německá strana prohlašuje, že je připravena vložit do fondu 140 miliónů DM. Česká strana prohlašuje, že je připravena vložit do fondu 440 miliónů Kč. Obě strany uzavrou zvláštní dohodu o společné správě fondu. Tento společný fond bude sloužit k financování projektů společného zájmu (jako jsou setkávání mládeže, péče o staré lidi, výstavba a provoz léčebných ústavů, péče o stavební památky a hroby a jejich obnova, podpora menšin, partnerské projekty, česko-německá diskusní fóra, společné vědecké a ekologické projekty, jazyková výuka, přeshraniční spolupráce). Německá strana se hlásí ke svému závazku a odpovědnosti vůči všem, kteří se stali oběťmi nacionálněsocialistického násilí. Proto mají být projekty, u kterých je to vhodné, ku prospěchu především obětem nacionálněsocialistického násilí“.*

Závěrečná osmá část pojednávala: *„Obě strany se shodují v tom, že historický vývoj vztahů mezi Čechy a Němci zejména v první polovině 20. století vyžaduje společné zkoumání, a proto se zasazují za pokračování dosavadní úspěšné práce česko-německé komise historiků. Obě strany zároveň považují udržování a péči o kulturní dědictví, které spojuje Čechy a Němce, za důležitý příspěvek k budování mostů do budoucnosti. Obě strany dohodnou zřízení česko-německého diskusního fóra, které bude podporováno zejména z prostředků česko-německého fondu budoucnosti a na němž se bude pod záštitou*

obou vlád a za účasti všech kruhů, majících zájem na úzkém a dobrém česko-německém partnerství, pěstovat česko-německý dialog“.¹²

¹² <https://www.mzv.cz>

ZÁVĚR

Věřím, že se v mé bakalářské práci podařilo naplnit veškeré předpoklady, které jsem si vytyčil v úvodu. Cílem práce je popsat mezinárodně-politické události spojené s Mnichovskou dohodou, reflektovat její dopady na meziválečnou politiku a další vývoj Československa.

Nastínil jsem příčiny této události v dějinách Československa, které jsem shrnul v první kapitole. V druhé kapitole jsem se snažil přiblížit konkrétní průběh celé konference, která byla předchůdcem Mnichova. V třetí kapitole práce jsem popisoval, jaké byly meziválečné vztahy po podpisu smlouvy z Mnichova a posléze jaké dopady měla konkrétně na území Československa. Podpis konference měla na svědomí ztrátu velkého pohraničního území, které Československo po podpisu ztratilo. Ve čtvrté kapitole práce popisují, jaké byly vzájemné vztahy mezi Československem a Spolkovou republikou Německa v 70. letech 20. století a popisují zde deklaraci, kterou obě země mezi sebou vzájemně podepsaly. Autor se snaží přiblížit čtenáři konferenci v Mnichově a rozšířit vědomosti o zradě spáchané na Československo. V mé práci jsem čerpal z odborné literatury. Dále mimo odbornou literaturu jsem použil i online zdroje, které mi byly při tvorbě práce velmi užitečné.

Čtenář mé bakalářské práce se může dozvědět v mé bakalářské práci jak těžká byla situace v tehdejší Československu. Po podepsání Mnichovské dohody, která byla zásadním dokumentem 30. let 20. století byla porážkou pro ideály představitelů Československa. Podepsání a přímütí dokumentů v Mnichově nastala po Československo těžká doba. Českoslovenští představitelé byli překvapení, že jejich spojenci i přes podepsané obrané smlouvy podepsali smlouvu v Mnichově. V mé bakalářské práci jsem se také zabýval otázkou z jakého důvodu byla konference důležitá jak pro vojenské partnery Československa i jak byla důležitá po nacistické Německo a fašistickou Itálii.

Dalším bodem mé bakalářské práce bylo i jak důležitá byla po podepsání dokumentů v Mnichově důležitá po další vývoj československého státu, který byl v obrovském nebezpečí a i proto proběhla mobilizace vojsk, která měla chránit hranice Československa, které ale nakonec byly zabrány ze strany Německa. Dále se v mé bakalářské práci se věnuji otázce ostatních států, které řešili jak své vnitrostání problémy, ale také i problémy mezinárodní a to právě díky vzrůstajícímu tlaku agresujících států. Největší viditelný problém byl co se týká vnitrostání problémů Velká Británie, která byla taktéž obraným a vojenským partnerem Československa, ale také řešila své vnitrostání politickou situaci, kdy ve Velké Británii probýhala politika appeasementu.

Dále se čtenář v mé bakalářské práci dozví, jaké byli posléze poválečné vzájemné vztahy mezi Československou vládou a vládou Spolkové republika Německa a to si myslím, že tyto vzájemné vztahy nejsou tak veřejně známé jako ostatní známé informace, které popisují ve své práci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDOJŮ

Beneš, Edvard. Mnichovské dny. Praha: Naše vojsko, 2003. ISBN.80-206-0673-4.

CAQUET,P.E.Zvon zrady Mnichovská dohoda z roku 1938 v Československu. Přeložil Petr Kovařík V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-445-8.

Filípek,Jan Mnichov 1938 -hra o Československo Praha:E.Gregr, 2001.ISBN 80-902023-9-X.

KLÁPŠTĚ, Jan a Ivan ŠEDIVÝ, ed. *Dějiny Česka*. Praha: NLN, 2019. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-338-9.

KVAČEK, Robert. *Československý rok 1938*. Praha [i.e. Česká Kamenice]: Polák Jaroslav - POLART, 2011. ISBN 978-80-87286-11-1.

KUKLÍK, Jan, Jan NĚMEČEK a Jaroslav ŠEBEK. *Dlouhé stíny Mnichova: Mnichovská dohoda očima signatářů a její dopady na Československo*. Praha: Auditorium, 2011. 20. století. ISBN 978-80-87284-18-6.

LUKEŠ, Igor. *Československo mezi Stalinem a Hitlerem: Benešova cesta k Mnichovu*. V českém jazyce vydání druhé. Přeložil Petra KŮSOVÁ. Praha: Prostor, 2018. Obzor (Prostor). ISBN978-80-7260-398-5.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tomáš Mysliveček

Obor: Mezinárodní vztahy a diplomacie

Forma studia: prezenční

Název práce: Mnichovská dohoda a dopady Mnichovské dohody na Československo

Rok: 2020-2023

Počet stran textu bez příloh: 31

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 7

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: PhDr. Vít Rouč Ph.D.